

C. of W.C. (Zus) van Heuven is geboren rond 1925.

Zus was padvindster bij de afdeling Malang van met Meisjesgilde van de NIPV en stond onder leiding van Oam Siedenburg. Zus werd in 1939 apl van de Lotuspatrouille van groep 7. Dolly Zeeman, een medepadvindster, hield voor de oorlog een logboek bij. In het logboek schreef ze over de spelletjes die gedaan werden onder leiding van Oam en de verschillende Hoppies o.a. Hoppie Vreede, Pieloor, Geul en Moulijn. Het logboek gaat vooral in op wat de Violtjes deden, maar soms kwamen ze samen met andere patrouilles en speelden ze gezamenlijk een spel. Haar groep had 7 patrouilles, onder andere de Violtjes, Zonnebloemen, Winde, Vergeet-me-nietjes en Lotus. De patrouille vierde de verschillende feestdagen, zoals Sinterklaas, Kerst, Baden Powell dag en Koninginnedag. Hun bijeenkomsten eindigden altijd met een rondje theedrinken en bijkletsen.

In januari 1942 werd hun "Huisje" (clublokaal) door het leger gevorderd en daarom hadden ze daarna bijeenkomsten bij Oam thuis. In februari 1942 moest het huisje helemaal leeg gemaakt worden en namen ze er afscheid van. De laatste toevoeging aan het logboek was van 26 februari 1942, vlak voor de inval door de Japanners. Op 8 maart werd Soerabaja bezet en een dag later gaf Nederlands-Indië zich over.

Bij het uitbreken van de oorlog in Nederlands-Indië waren Wies Durty van Haeften, Benny van Haastert, Lily van Dongen, Els Thieme, Zus van Heuven en Linie Filiet samen de 'Mar'. Oom M. Siedenburg, Oubaas Leibrand en Hoppy Loes waren daar leiding.

Begin 1943 werd Zus geïnterneerd in De Wijk. Begin november 1942 was het kamp in de 'Bergenbuurt' dat later 'de Wijk' (van Malang) werd genoemd, klaar voor internering. De voorbereiding daarvan was geweest dat de bewoners van huizen in die wijk die niet geïnterneerd zouden worden moesten verhuizen naar huizen buiten de Wijk. Verder was voorzien dat ieder gezin de beschikking zou krijgen over één kamer. De oppervlakte van de Wijk was ongeveer 600 bij 700 meter. De Wijk was omgeven door een groot hekwerk van prikkeldraad, soms midden op straat. Aanvankelijk waren er in het hekwerk drie poorten, later werden twee daarvan gesloten. In de wijk stonden villa's, huisjes en enige bungalows. De grote Theresiakerk was, pesterig, net buiten het kamp geplaatst. In het Vrijmetselaarsgebouw werd een kerkje ingericht. De toegangspoort (in de Goentoerweg) heette ook wel Goentoerpoort. Bij haar in de wijk zaten ook een aantal van haar medepadvindsters zoals Wies, Els, Oma en Oubaas Liebrand. De vriendinnen van de 'Mar' hielden per post contact met elkaar en Zus wordt regelmatig in de briefwisseling genoemd. De wijk raakte al snel vol omdat niet alleen vrouwen, kinderen en oude mannen (ouder dan zestig jaar) uit Malang de Wijk bevolkten maar ook omdat er steeds meer mensen uit het Oostelijk deel van Oost-Java (de 'Oosthoek') naar het kamp werden getransporteerd. In het huis moest wat worden opgeschikt zodat er nog meer gezinnen bij kwamen. Er leefden in De Wijk uiteindelijk ruim 7000 vrouwen, kinderen en oude mannen. De sanitaire voorzieningen in de Wijk waren niet op deze aantallen bewoners berekend.

In februari of maart 1944 ging ze naar Lampersari Sompok. Ze komt voor op de registratielijst van het Rode Kruis. Lampersari bestond uit een groot aantal kamponghuisjes en een school, gelegen aan weerszijden van de Lampersari-weg in het oosten van Semarang. Alle vrouwen en kinderen moesten voor het eigen huis 's ochtends en 's avonds op appèl staan om te controleren of er niemand gevlucht was. Iedereen had een Japans cijfer gekregen dat je hardop moest roepen. De vrouwen moesten volgens een rooster patjollen (de grond omspitten), sprietten trekken en 's nachts wachtlopen. Vrouwen en oudere meisjes werden ongenadig hard geslagen door de Japanse en Koreaanse kampbewakers.

Ze maakte samen met haar vriendinnen Benny, Els, Lily en Linie een raffia gevlochten blocnote-omslag voor Wies, waarschijnlijk voor haar verjaardag. Op de voorkant staat het logo van de Padvindsters met de woorden: 'Pak aan' en 'ik dien'. Dezelfde tekening is in een herinneringsboekje te vinden dat Wies kreeg van de padvindster van haar troep de Klappersterren. Binnenin staat de geborduurde tekst: 'Goed pad en zonnig spoor van Els Benny Zus Lieni Lily'. Op de achterzijde o.a. de geborduurde initialen W. D v H. MLI.

Meer informatie

[Briefkaarten collectiesite Museon - CollectionConnection](#)

[Herinneringsboekje beeldbank \(beeldbankwo2.nl\)](#)

[Herinneringsboekje beeldbank \(beeldbankwo2.nl\)](#)

[Klappersterren | Europeana](#)

[Blocknote omslag OMNIA - Goed pad en zonnig spoor van Els Benny Zus Lieni Lily](#)

[Malang \(japaneburgerkampen.nl\)](#)

[Lampersari \(japaneburgerkampen.nl\)](#)

[NR \(japaneburgerkampen.nl\)](#)

[Het verhaal van Hans Stoltenborg – Archief Stichting Gastdocenten W.O.II Z.O. Azië](#)

Logboek Violtjes (1938-1942) door Dolly Zeeman, Archief Scoutingmuseum Baarn

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.